

AHOLI ORASIDA TIBBIY KO'RIKLARNING AHAMIYATI

U.Maxamatov
Klinik ordinatorlar
S.Tillaboyev
X.Ashuraliyev
S.Maxammadjonov

KIRISH

Ushbu ilmiy ishda aholda profilaktik ko'riklarning ahamiyati kompleks tarzda o'rganildi. Tadqiqot jarayonida kasalliklarni erta aniqlash, surunkali kasalliklarning oldini olish, sog'lom turmush tarzini rag'batlantirish va ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlik masalalari tahlil qilindi. Shu bilan birga, profilaktik ko'riklarning aholi salomatligi, ishchi kuchining samaradorligi va tibbiy xarajatlarni kamaytirishga ta'siri o'rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, tizimli yondashuv, hududiy monitoring va aholining xabardorligini oshirish orqali profilaktik ko'riklarning samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Ushbu ish sog'liqni saqlash siyosati, ijtimoiy barqarorlik va sog'lom turmush tarzini rag'batlantirish masalalarida amaliy ahamiyatga ega.

Tadqiqotning maqsadi Profilaktik ko'riklar – aholi sog'lig'ini saqlash va kasalliklarning erta bosqichda aniqlanishini ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. Sog'liqni saqlash tizimida profilaktik tekshiruvlar kasalliklarning oldini olish, ularni erta aniqlash va samarali davolashga imkon beradi. Bu jarayon aholining sog'lom turmush tarzini shakllantirish, kasalliklar sababli ishga qodir bo'lmagan kunlarni kamaytirish va tibbiy xizmatlarga bo'lgan ehtiyojni oldindan rejalashtirish uchun strategik ahamiyatga ega.

Dunyoda sog'liqni saqlash tizimlarida profilaktik ko'riklar nafaqat jismoniy, balki ruhiy sog'liqni ham nazorat qilish vositasi sifatida qo'llaniladi. O'zbekiston sharoitida esa, aholining tibbiy xizmatlarga murojaat qilish madaniyati va kasalliklar aniqlanish tezligi yetarli emas. Shu sababli profilaktik ko'riklarning joriy etilishi aholi salomatligini yaxshilash va og'ir asoratlar paydo bo'lishini kamaytirish bo'yicha dolzarb masala hisoblanadi.

Tadqiqot dolzarbligi: Profilaktik ko'riklar – kasalliklar paydo bo'lishidan oldin ularni aniqlash va oldini olish maqsadida amalga oshiriladigan tibbiy tekshiruvlardir. [1.2.3.4.5] Ular aholining sog'lig'ini monitoring qilish, kasalliklarning erta bosqichini aniqlash va surunkali kasalliklar rivojlanishini oldini olish imkonini beradi. [6.7.8] Profilaktik ko'riklar umumiy (aholi keng qatlamini qamrab oluvchi) va individual (yuqori xavf ostidagi guruhlar yoki maxsus ehtiyojdagi shaxslar uchun) turlarga bo'linadi.[9,10,11,12]

Profilaktik ko'riklar aholining sog'lig'ini mustahkamlash, kasalliklarni erta aniqlash va davolash imkonini yaratadi. Shu bilan birga, ular ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan ham

muhim bo'lib, ishchi kuchining samaradorligini oshiradi, tibbiy xarajatlarni kamaytiradi va sog'lom turmush tarzini rag'batlantiradi. Profilaktik ko'riklar orqali aholining kasalliklar haqida xabardorligi oshadi va sog'lom hayot tarzini shakllantirishga yordam beradi.[13,14,15,16,17]

Profilaktik ko'riklarni samarali tashkil etish uchun tizimli yondashuv talab etiladi. Bunga tibbiy markazlar va poliklinikalarda rejalashtirilgan ko'riklar, ish joylari va ta'lim muassasalarida sog'lomlashtirish dasturlari, mahalla tizimi orqali aholiga targ'ibot ishlari kiradi. Samarali tizim kasalliklarning oldini olish, hududlar bo'yicha monitoringni kuchaytirish va aholining ko'riklarga qatnashishini oshirish imkonini beradi. Shu orqali aholi salomatligi barqaror ravishda mustahkamlanadi.[18,19,20,21]

Profilaktik ko'riklar sog'liqni saqlash tizimining asosiy elementlaridan biri bo'lib, aholining umumiy salomatligini monitoring qilishga xizmat qiladi. Ular kasalliklarning erta bosqichlarini aniqlash, surunkali kasalliklar rivojlanishini oldini olish va og'ir asoratlarni kamaytirish imkonini beradi. Shu bilan birga, profilaktik ko'riklar aholining hayot sifatini yaxshilash, sog'lom turmush tarzini rag'batlantirish va shaxsiy javobgarlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi.[22,23,24,25,26]

Ko'riklar ikki asosiy yo'nalishda amalga oshiriladi: keng qamrovli umumiy tekshiruvlar va yuqori xavf guruhlariga yo'naltirilgan individual tekshiruvlar. Umumiy ko'riklar maktablar, ish joylari, poliklinikalar va mahallalarda rejalashtiriladi, shuningdek, aholining profilaktik tibbiy madaniyatini oshirishga yordam beradi. Individual ko'riklar esa surunkali kasalliklar, oilaviy tibbiy tarix yoki xavf omillariga ega shaxslar uchun tashkil etiladi.[27,28,29]

Profilaktik ko'riklar ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega. Kasalliklarni erta aniqlash ishchi kuchining samaradorligini oshiradi, ishga qodir bo'lmagan kunlarni kamaytiradi va sog'liqni saqlash xarajatlarini optimallashtiradi. Shu bilan birga, aholi orasida sog'lom turmush tarzi, jismoniy faollik va zararli odatlardan cheklanish bo'yicha madaniyat shakllanadi.[30,31]

Samarali profilaktik tizim uchun tizimli yondashuv talab etiladi. Poliklinikalar, tibbiy markazlar, ish joylari va ta'lim muassasalari tizimga integratsiyalashgan holda ko'riklarni amalga oshiradi. Mahalla va hudud tizimi orqali aholiga profilaktik ko'riklar haqida targ'ibot ishlari olib boriladi. Shu tarzda, aholining ko'riklarga qatnashishi, kasalliklarning oldini olish va sog'lom turmush tarzini rivojlantirish imkoniyati oshadi.

Natija Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, aholda profilaktik ko'riklar sog'liqni saqlash tizimining samaradorligini oshirishda asosiy vosita hisoblanadi. Profilaktik ko'riklar kasalliklarni erta aniqlash, surunkali kasalliklarning rivojlanishini oldini olish va og'ir asoratlar paydo bo'lishini kamaytiradi. Shu bilan birga, ular ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan ham muhim bo'lib, ishchi kuchining samaradorligini oshirish, ishga qodir bo'lmagan kunlarni kamaytirish va tibbiy xarajatlarni optimallashtirish imkonini beradi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, tizimli va rejalashtirilgan ko'riklar, mahalla tizimi va ish joylari orqali aholiga targ'ibot ishlari olib borilganda, aholi orasida ko'riklarga

qatnashish darajasi sezilarli darajada oshadi. Shu orqali kasalliklarning erta aniqlanishi, sog'lom turmush tarzini rag'batlantirish va jamiyat sog'lig'ini mustahkamlash imkoniyati yaratiladi. Profilaktik ko'riklar ruhiy salomatlikni nazorat qilish, stress va depressiya xavfini aniqlash, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda ham muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, ular aholining tibbiy xabardorligini oshiradi, sog'lom hayot tarzi madaniyati shakllanadi va uzoq muddatda jamiyat salomatligi barqaror bo'ladi.

Xulosa Umuman olganda, aholida profilaktik ko'riklarni keng joriy etish kasalliklarning oldini olish, ularni erta aniqlash va samarali davolash imkonini beradi. Shu bilan birga, bu jarayon ishchi kuchining samaradorligini oshiradi, ijtimoiy-iqtisodiy xarajatlarni kamaytiradi va sog'lom turmush tarzini rag'batlantiradi. Samarali profilaktik ko'riklar tizimi uchun tizimli yondashuv, hududlar bo'yicha monitoring, mahalla va ish joylari orqali targ'ibot ishlari va aholining xabardorligini oshirish muhimdir. Shu tarzda aholining kasalliklar bo'yicha erta aniqlanishi, sog'lom hayot tarzi madaniyati shakllanishi va jamiyatda ijtimoiy barqarorlik ta'minlanadi. Shu sababli davlat va nodavlat tashkilotlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, aholini profilaktik ko'riklarga jalb qilish va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish dolzarb vazifa hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. World Health Organization. Oral health and environmental factors. WHO, 2022.
2. SOG 'LOM TURMUSH TARZINI TASHKIL ETISHNI DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNING YECHIMLARI. M .Ashurova, U Maxamatov, X Xaitov, S Yakubov, U Ibragimov. SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH 3 (33), 57-61
3. Flatulence in Children and Adolescents and its Prevention. U Shoirjonovich, KM Abdulkhamidovna. European Journal of Innovation in Nonformal Education 2 (1), 83-85
4. Its Importance for The Health of the Child and Mother. HA Akhunjonova, US Makhamatov, KM Saydullayeva, KO Khojimatov, ...Journal of clinical and preventive medicine 2, 61-64
5. HISTOSTRUCTURE OF THE GASTRIC MUCOUS MEMBRANE OF RATS WITH A SINGLE PROTEIN DIET. S Salomov, XM Aliyev, PP Rakhmanov, MD Ashurova, US Makhamatov. EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE 2 (4), 14-16
6. Platelet deficiency disease among children and adolescents and measures to prevent it. KMA Makhamatov U.Sh. Eurasian Medical Research Periodical, 37-39
7. Food Poisoning and Its Prevention and Disposal Methods. XU Baxodirovna, MU Shoirjonovich. Мировая наука, 85-87

8. Negative Consequences of Poor and Irregular Diet and Recommendations for Healthy Diet. MD Ashurova, US Maxamatov, UA Teshaboyev, KM Saydullayeva
Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research 10 (11), 509-512
9. Integral Helmintoses in Children and Their Etiological Factors. U Maxamatov, M Xabibullayeva. IQRO JURNALI 1 (2), 233-236
10. CLINIC, DIAGNOSIS OF BOTULISM IN CHILDREN AND ADOLESCENTS OF SCHOOL AGE MUS COURSE. World Bulletin of Public Health 18, 50-52
11. Nutrition of Young Mothers and Recommendations. U Maxamatov, A Nematullayev, D Raimjonov, J Ikromov. Eurasian Journal of Medical and Natural Sciences 2 (6), 160-162
12. Negative Consequences of More Eating and Recommendations on Eating U Maxamatov, D Raimjonov, J Ikromov, A Nematullayev
Евразийский журнал медицинских и естественных наук 2 (6), 156-159
13. THE EFFECTIVENESS OF URGENT MEDICAL INSTRUCTIONS IN EMERGENCY STATIONS. MU Shoirjonovich, XU Baxodirovna
Мировая наука, 37-40
14. Determining the health of children and adolescents. M.D. Ashurova, U.Sh. Makhamatov, K.M. Saydullaeva, A.L Valiyev, F.I Isroilov. BIO Web of Conferences 65, 05029
15. THE PLACE AND ROLE OF HEALTHY AND HIGH-QUALITY NUTRITION IN STUDENTS'MASTERY OF EDUCATIONAL ACTIVITIES
MD Ashurova. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research 10 (11), 506-508
16. Anemia Disease and Rational Nutrition in it. U Makhamatov IQRO 2 (2), 280-283
17. Gigenic Bases of Optimization of Children and Comments Nursed in General Schools. U Maxamatov. Web of Semantic: Universal Journal on Innovative Education 2 (3), 56-65
18. Treatment of Triggeral Helmintosis in Children and Adolescents Using Folk Medicine. U.Sh. Maxamatov. Univer Publishing
19. Анализ patsиентов с инфекцией COVID-19, роль микроэлемента цинка в организме человека и его роль в распространении и профилактике заболевания. УА Тешабоев, ХК Рузматова, УШ Махаматов, КМ Сайдуллаева
Экономика и социум, 374-381
20. Vitamins and Human health. UB Xatamova, US Maxamatov. Мировая наука, 83-85
21. OPTIMAL NUTRITION PROGRAM FOR CHILDREN: DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION. M Umidjon Modern World Education: New Age Problems–New solutions 1 (3), 70-72

22. ОЖИРЕНИЕ И ЕГО ПОСЛЕДСТВИЯ. У Махаматов Научный Импульс 3 (26), 69-73
23. EKSTRAGENITAL PATOLOGIYALAR, HOMILADORLIKNING O 'ZARO BIR BIRIGA TA'SIRI VA BU HOLATDA OVQATLANISH TARTIBI
U Maxamatov, D Abselyamov, X Kenjayeva, S Po'latov. MASTERS 3 (3), 5-10
24. CARDIOVASCULAR DISEASES AND HYGIENIC PRINCIPLES OF HEALTHY NUTRITION. F Mamadaliyev, D Abselyamov, S Pulatov, K Kenjayeva, U Maxamatov. Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations 1 (2), 765-768
25. EMERGENCY SITUATIONS RESPONSIBILITIES AND PREVENTION MEASURES. MU Shoirjonovich, XU Vaxodirovna. Мировая наука, 33-36
26. РАЗВИТИЕ ДИАБЕТА У БОЛЬНЫХ ИНФЕКЦИЕЙ COVID-19//Евразийский журнал медицинских и естественных наук.–2022
УШ Махаматов. Т 2 (5), 13-18
27. СТАНОВЛЕНИЕ МИКРОБИОЦЕНОЗА У НЕДОНОШЕННЫХ И НОРМАЛЬНОРОЖДЁННЫХ НОВОРОЖДЕННЫХ ДЕТЕЙ
РМ Шерматов, УШ Махаматов. Актуальные научные исследования в современном мире, 76-79
28. METABOLISM OF BASIC SUBSTANCES AND THEIR SIGNIFICANCE IN THE BODY. U Maxamatov, D Abselyamov. MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH 4
29. Makhamatov U., Muslimakhon R. THE ROLE OF UNHEALTHY DIET IN THE PATHOGENESIS OF NON-COMMUNICABLE DISEASES //AMERICAN JOURNAL OF APPLIED MEDICAL SCIENCE. – 2025. – Т. 3. – №. 10. – С. 63-72.
30. Makhamatov U., Muslimakhon R. NUTRITION OPTIMIZATION IN OSTEOPOROSIS FOLLOWING COVID-19 //AMERICAN JOURNAL OF APPLIED MEDICAL SCIENCE. – 2025. – Т. 3. – №. 10. – С. 52-62.
31. Maxamatov U., Muslimaxon R. SOG'LOM TURMUSH TARZI SALOMATLIK OMILI //AMERICAN JOURNAL OF APPLIED MEDICAL SCIENCE. – 2025. – Т. 3. – №. 10. – С. 73-82.